

POSTANOWIENIE

Dnia 25 lutego 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marian Kocon (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z wniosku Skarbu Państwa - Naczelnika Urzędu Skarbowego
w M.

przy uczestnictwie Piotra M.

o wpis,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej

w dniu 17 lutego 2011 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego

z dnia 5 listopada 2009 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę do
ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu pozostawiając
temu Sądowi orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Skarb Państwa Skarbu Państwa - Naczelnik Urzędu Skarbowego w M. wniósł o dokonanie wpisu hipoteki przymusowej na kwotę 57673,87 zł z tytułu podatku od towarów i usług, załączając do wniosku dwa tytuły wykonawcze.

Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2009 r. oddalił wniosek, a Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 5 listopada 2009 r. apelację. U podłoża tych rozstrzygnięć legł pogląd, że wskazane tytuły wykonawcze nie mogą stanowić podstawy wpisu hipoteki przymusowej, gdyż wnioskodawca nie wykazał, że dołączone do wniosku tytuły zostały doręczone zobowiązanemu, a tym samym brak podstaw do ustalenia, że stwierdzony tymi tytułami obowiązek jest wymagalny.

Ponadto, zgodnie z art. 109 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t. jedn. Dz. U. z 2001 r., Nr 124, poz. 1361 ze zm. – dalej jako u.k.w.h.) oraz art. 34 § 1 i art. 35 § 1, 2 pkt 2 i § 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. ordynacja podatkowa (t. jedn. Dz. U. z 2005 r., Nr 60, poz. 85 ze zm. – dalej jako ordynacja podatkowa), podstawą wpisu hipoteki przymusowej jest tytuł wykonawczy, a co za tym idzie jeden tytuł wykonawczy może stanowić podstawę wpisu tylko jednej hipoteki. Niedopuszczalne jest tym samym, łączenie kilku tytułów wykonawczych jako podstawy wpisu jednej hipoteki.

Skarga kasacyjna wnioskodawcy od postanowienia Sądu Okręgowego – oparta na obu podstawach z art. 398³ k.p.c. – zawiera zarzut naruszenia art. 109 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, art. 34 § 1 i art. 35 § 1, 2 pkt 2 i § 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. ordynacji podatkowej, a także art. 626⁸ §2 k.p.c., i zmierza do uchylenia tego postanowienia oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W myśl art. 109 ust.1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece wierzyciel, którego wierzytelność jest stwierdzona tytułem wykonawczym, określonym w przepisach o postępowaniu egzekucyjnym, może na podstawie tego tytułu uzyskać hipotekę na wszystkich nieruchomościach dłużnika.

Zgodnie z art. 26 § 1 i 3 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji ((t. jedn. Dz. U. z 2002 r. Nr 110, poz. 968) tytuł wykonawczy sporządza wierzyciel według ustalonego wzoru. Treść tytułu wykonawczego reguluje art. 27 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, przy czym w myśl § 1 pkt 3 tego artykułu tytuł ten powinien zawierać stwierdzenie, że podlegający egzekucji obowiązek jest wymagalny. Stosownie zaś do art. 27 § 1 pkt. 10 tej ustawy organ egzekucyjny opatruje tytuł wykonawczy klauzulą o skierowaniu do egzekucji administracyjnej.

W sprawie wskazane wymogi zostały spełnione. Przedłożone tytuły wykonawcze wierzyciel sporządził według wymaganego wzoru określonego w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 22 listopada 2001 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (t. jedn. Dz. U. 2005 r., Nr 229, poz. 1954 ze zm.). Formularz wzoru zawiera klauzulę, że obowiązek objęty tytułem wykonawczym jest wymagalny oraz klauzulę o skierowaniu tytułu wykonawczego do egzekucji administracyjnej. Tym samym wierzyciel opatrując podpisem i pieczęcią dołączone tytuły wykonawcze, stwierdził jednoznacznie, że obowiązek objęty tymi tytułami jest wymagalny. Z kolei organ egzekucyjny opatrując te tytuły podpisem i pieczęcią stwierdził, iż zostały one skierowane do egzekucji administracyjnej. Żądanie dodatkowych dowodów wymagalności obowiązku objętego tymi tytułami, w szczególności dowodu doręczenia ich zobowiązanemu, nie znajduje uzasadnienia w art. 109 ust. 1 u.k.w.h., art. 35 §2 pkt. 2 Ordynacji podatkowej ani też w art. 27 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Słusznie zatem skarżący zarzucił błędną wykładnię art. 35 § 2 pkt 2 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 27 § 1 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji przez warunkowanie ustanowienia hipoteki przymusowej od przedłożenia dowodu doręczenia zobowiązanemu odpisu tytułu wykonawczego. Z mocy art. 35 § 1 i § 2 pkt 2 Ordynacji podatkowej hipoteka przymusowa powstaje co do zasady przez dokonanie wpisu do księgi wieczystej, którego podstawą jest m.in. tytuł wykonawczy, którego niezbędne elementy, podlegające badaniu sądu wieczystoksięgowego, określają przepisy art. 27 ustawy o postępowaniu

egzekucyjnym w administracji. Jeżeli więc do wniosku o wpis hipoteki przymusowej z tytułu podatku od towarów i usług skarżący dołączył tytuł wykonawczy spełniający wymogi określone powołanym ostatnio przepisem, to sąd wieczystoksięgowy powinien na podstawie art. 35 § 3 Ordynacji podatkowej ocenić zasadność tego wniosku pod kątem innych obowiązujących przepisów i dokonać wpisu hipoteki przymusowej, bez badania, czy doszło do wszczęcia postępowania egzekucyjnego w następstwie doręczenia zobowiązanemu odpisu tytułu wykonawczego, gdyż ostatnio wymieniona przesłanka nie wynika z żadnego z powołanych przez Sądy niższej instancji przepisów.

Trafny w tych okolicznościach okazał się zarzut naruszenia art. 626⁸ § 2 k.p.c., wyznaczającego granice kognicji sądu wieczystoksięgowego, ponieważ skuteczność doręczenia tytułu wykonawczego jako elementu oceny prawidłowości trybu procedowania w postępowaniu administracyjnym nie podlega badaniu przez Sąd wieczystoksięgowy. Nie podlegają kognicji sądu wieczystoksięgowego inne okoliczności aniżeli te, które dotyczą wniosku, dołączonych do niego dokumentów i treści księgi wieczystej. Poza zakres jego kognicji natomiast wykracza badanie prawidłowości trybu prowadzenia postępowania administracyjnego i merytorycznej treści tytułu wykonawczego. Wynikający z art. 626⁸ § 2 k.p.c. obowiązek sądu wieczystoksięgowego badania m.in. zawartości tytułu wykonawczego (w tym m.in. klauzuli stwierdzającej wymagalność określonego nim obowiązku) nie może być utożsamiany z badaniem prawidłowości przeprowadzenia postępowania administracyjnego, w którym tytuł ten został wydany. Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w tej sprawie nie podziela wcześniejszego stanowiska wyrażonego w tym zakresie w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 1998 r., II CKN 782/97 (nie publ.). Przychyla się natomiast do stanowiska wyrażonego odnośnie tej kwestii w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2001 r., IV CSK 349/10 (nie publ.).

Zasadny okazał się zarzut naruszenia art. 109 ust. 1 u.k.w.h., gdyż Sąd odwoławczy na gruncie tego przepisu wyraził błędny pogląd, że niedopuszczalne jest łączenie kilku tytułów wykonawczych jako podstawy wpisu jednej hipoteki. Przepis art. 109 ust. 1 u.k.w.h. nie wprowadza, wbrew temu pogładowi, zasady, że jedna hipoteka przymusowa może być ustanowiona tylko na podstawie jednego

tytułu wykonawczego, a istnienie kilku tytułów wykonawczych musi prowadzić do konieczności ustanowienia kilku hipotek. Powołany przepis nie stoi na przeszkodzie ustanowieniu na wniosek wierzyciela, na podstawie kilku tytułów wykonawczych obejmujących jeden rodzaj długów powstałych w kolejnych okresach płatności, jednej hipoteki przymusowej w kwocie wynikającej z zsumowania kwot objętych tymi tytułami. Nie narusza to w niczym ani interesów dłużnika hipotecznego ani wierzyciela hipotecznego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2004 r., sygn. akt II CK 421/03, nie publ.). Judykatura kontynuuje ten kierunek orzecznictwa uznając go za zasadny i wskazując nadto na argument, że ustanawianie w takiej sytuacji kilku hipotek odrębnie na podstawie każdego z tytułów wykonawczych byłoby nieracjonalne i niecelowe, albowiem prowadziłoby do tego samego skutku przy zbędnym i uciążliwym zwiększeniu liczby koniecznych czynności biurowych i liczby spraw sądowych oraz wzrostu kosztów postępowania (por. postanowienie SN z dnia 9 grudnia 2009 r., IV CSK 224/09, nie publ. oraz z dnia 10 lutego 2011 r., IV CSK 349/10 nie publ.).

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.